

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

«ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ»

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΚΛΑΣΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ		
ΤΜΗΜΑ	ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ/ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ, ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑΣ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	ΠΠΣ-ΕΠΙΠΕΔΟ 6		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	XXXXXXXXXX	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	6 ^ο
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ <i>σε περίπτωση που οι πιστωτικές μονάδες απονέμονται σε διακριτά μέρη του μαθήματος π.χ. Διαλέξεις, Εργαστηριακές Ασκήσεις κ.λπ. Αν οι πιστωτικές μονάδες απονέμονται ενιαία για το σύνολο του μαθήματος αναγράψτε τις εβδομαδιαίες ώρες διδασκαλίας και το σύνολο των πιστωτικών μονάδων</i>	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
	3	5	
<i>Προσθέστε σειρές αν χρειαστεί. Η οργάνωση διδασκαλίας και οι διδακτικές μέθοδοι που χρησιμοποιούνται περιγράφονται αναλυτικά στο 4.</i>			
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ <i>Υποβάθρου, Γενικών Γνώσεων, Επιστημονικής Περιοχής, Ανάπτυξης Δεξιοτήτων</i>	ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	ΟΧΙ		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	ΕΛΛΗΝΙΚΗ		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	ΝΑΙ		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	https://eclass.duth.gr/courses/XXXXXX/		

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Μαθησιακά Αποτελέσματα

Περιγράφονται τα μαθησιακά αποτελέσματα του μαθήματος οι συγκεκριμένες γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες καταλλήλου επιπέδου που θα αποκτήσουν οι φοιτητές μετά την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος.

Συμβουλευτείτε το Παράρτημα Α

- Περιγραφή του Επιπέδου των Μαθησιακών Αποτελεσμάτων για κάθε ένα κύκλο σπουδών σύμφωνα με Πλαίσιο Προσόντων του Ευρωπαϊκού Χώρου Ανώτατης Εκπαίδευσης
- Περιγραφικοί Δείκτες Επιπέδων 6, 7 & 8 του Ευρωπαϊκού Πλαισίου Προσόντων Διά Βίου Μάθησης και Παράρτημα Β
- Περιληπτικός Οδηγός συγγραφής Μαθησιακών Αποτελεσμάτων

Μετά την ολοκλήρωση του μαθήματος, οι φοιτητές-τριες θα πρέπει να είναι σε θέση:

- να κατανοήσουν ότι η διάσωση της αρχαίας ελληνικής (ειδωλολατρικής) κληρονομιάς οφείλεται στο χριστιανικό Βυζάντιο (την πρώτη φορά κατά τον 4^ο αι. με την ίδρυση αυτοκρατορικού κέντρου αντιγραφής χειρογράφων και βιβλιοθήκης και τη δεύτερη φορά τον 9^ο-10^ο αι. με τη μεταγραφή των χειρογράφων στη μικρογράμματη γραφή).
- να κατανοήσουν ότι στο Βυζάντιο η εκπαίδευση (πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια) δεν είχε υποχρεωτικό χαρακτήρα, όπως στις μέρες μας και δεν ανήκε στη φροντίδα του κράτους, αλλά στην ιδιωτική πρωτοβουλία.
- να αντιληφθούν τη μεγάλη συμβολή του Βυζαντίου, μέσω των λογίων και διανοουμένων του στην πνευματική και πολιτιστική Αναγέννηση (*Renovatio*) της Δύσης.
- να γνωρίζουν σπουδαίες προσωπικότητες που συνέβαλαν στην προώθηση της παιδείας και των γραμμάτων στη Βυζαντινή Αυτοκρατορία.
- να γνωρίζουν τα βασικά στοιχεία από την οργάνωση των σχολείων, αλλά και της ανώτατης εκπαίδευσης στο Βυζάντιο.
- να σχολιάζουν και να ερμηνεύουν αποσπάσματα πηγών σχετικών με τη Βυζαντινή παιδεία και εκπαίδευση.

Γενικές Ικανότητες

Λαμβάνοντας υπόψη τις γενικές ικανότητες που πρέπει να έχει αποκτήσει ο πτυχιούχος (όπως αυτές αναγράφονται στο Παράρτημα Διπλώματος και παρατίθενται ακολούθως) σε ποια / ποιες από αυτές αποσκοπεί το μάθημα;

Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών

Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις

Λήψη αποφάσεων

Αυτόνομη εργασία

Ομαδική εργασία

Εργασία σε διεθνές περιβάλλον

Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον

Παράγωγή νέων ερευνητικών ιδεών

Σχεδιασμός και διαχείριση έργων

Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα

Σεβασμός στο φυσικό περιβάλλον

Επίδειξη κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής υπευθυνότητας

και ευαισθησίας σε θέματα φύλου

Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής

Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης

- Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις.
- Αυτόνομη εργασία.
- Εργασία σε διεθνές περιβάλλον.
- Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον.
- Σεβασμός στη διαφορετικότητα και πολυπολιτισμικότητα.
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής.
- Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης.

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

1. Αρχικά συνοψίζεται η παιδεία και η εκπαίδευση κατά την Αρχαιότητα, τους Ελληνιστικούς και Ρωμαϊκούς χρόνους.

2. Στη συνέχεια διερευνάται η τύχη της αρχαίας ελληνικής γραμματείας κατά την πρώιμη Βυζαντινή εποχή. Το χριστιανικό Βυζάντιο δεν απέρριψε πλήρως την αρχαιοελληνική (ειδωλολατρική) παιδεία, αλλά κράτησε ό,τι ήταν χρήσιμο και ωφέλιμο από αυτήν.

3. Παρουσιάζονται οι λεγόμενοι «σκοτεινοί» αιώνες (7^{ος}-9^{ος}) – «σκοτεινοί» εξαιτίας της έλλειψης πηγών, της εμφάνισης του Ισλάμ και των Αράβων, καθώς και της Εικονομαχίας – και διαπιστώνεται ότι δεν υπήρξε διακοπή, αλλά συνέχεια των γραμμάτων στο Βυζάντιο.

4. Γίνεται εκτενής αναφορά στις πρώτες μεγάλες μορφές που οδήγησαν στην Αναγέννηση των γραμμάτων κατά τον 9^ο-10^ο αι.: Πλάτων (+814) και Θεόδωρος Στουδίτης (+826), πατριάρχης Ταράσιος (784-806), πατριάρχης Νικηφόρος (806-815), πατριάρχης Ιωάννης Γραμματικός (837-843).

5. Παρουσιάζεται επίσης ο Λέων ο Μαθηματικός ή Φιλόσοφος (800-869) και η εποχή του.

6. Ο πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Φώτιος (858-867, 877-886) και το έργο του (Λεξικό, Βιβλιοθήκη, Αμφιλόχεια). Τονίζονται τα επιτεύγματά του -μεταξύ των άλλων- η ιεραποστολή προς τους Σλάβους και ο εκχριστιανισμός των Βουλγάρων (864).

Επιπλέον αναλύονται:

7. Η πρωτοβάθμια /στοιχειώδης εκπαίδευση («προπαιδεία») και η δευτεροβάθμια εκπαίδευση («παιδεία» ή «εγκύκλιος παιδευσis»).

8. Ο εγκυκλοπαιδισμός του 10^{ου} αι. (Ανθολόγια, Γεωπονικά, Στρατηγικά, Βασιλικά, Ιατρικά, Θετικές επιστήμες, Λεξικά).

9. Η ανώτατη εκπαίδευση και η οργάνωση του Πανεπιστημίου της Κωνσταντινούπολης (425). Η σχολή της Μαγναύρας (μέσα του 9ου αι.).

10. Η κρατική Νομική Σχολή (μέσα του 11^{ου} αι.) και η Πατριαρχική Σχολή της Κωνσταντινούπολης (12^{ος} αι.).

11. Η αναδιοργάνωση της Ανώτατης σχολής της Κωνσταντινούπολης μετά το 1261 με επικεφαλής τον Γεώργιο Ακροπολίτη.

12. Η συμβολή των Βυζαντινών λογίων και διανοουμένων στην «Αναγέννηση» της Δύσης (15^{ος}-16^{ος} αι.).

13. Ανασκόπηση, ανακεφαλαίωση, επίλυση αποριών.

Γίνεται επίσης μελέτη αποσπασμάτων πηγών (αγιολογικών, ιστοριογραφικών, χρονογραφικών κ. ά.) σχετικών με την εκπαίδευση και την παιδεία του Βυζαντίου.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ και ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

<p>ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ Πρόσωπο με πρόσωπο, Εξ αποστάσεως εκπαίδευση κ.λπ.</p>	<p>Πρόσωπο με πρόσωπο. Διαλέξεις στην αίθουσα.</p>													
<p>ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ Χρήση Τ.Π.Ε. στη Διδασκαλία, στην Εργαστηριακή Εκπαίδευση, στην Επικοινωνία με τους φοιτητές</p>	<p>Χρήση Τ.Π.Ε. στη διδασκαλία. Διδακτικό υλικό, ανακοινώσεις και επικοινωνία μέσω της πλατφόρμας classweb. Επικοινωνία μέσω e-mail.</p>													
<p>ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ Περιγράφονται αναλυτικά ο τρόπος και μέθοδοι διδασκαλίας. Διαλέξεις, Σεμινάρια, Εργαστηριακή Άσκηση, Άσκηση Πεδίου, Μελέτη & ανάλυση βιβλιογραφίας, Φροντιστήριο, Πρακτική (Τοποθέτηση), Κλινική Άσκηση, Καλλιτεχνικό Εργαστήριο, Διαδραστική διδασκαλία, Εκπαιδευτικές επισκέψεις, Εκπόνηση μελέτης (project), Συγγραφή εργασίας / εργασιών, Καλλιτεχνική δημιουργία, κ.λπ. Αναγράφονται οι ώρες μελέτης του φοιτητή για κάθε μαθησιακή δραστηριότητα καθώς και οι ώρες μη καθοδηγούμενης μελέτης ώστε ο συνολικός φόρτος εργασίας σε επίπεδο εξαμήνου να αντιστοιχεί στα standards του ECTS</p>	<table border="1"> <thead> <tr> <th data-bbox="715 443 1098 510">Δραστηριότητα</th> <th data-bbox="1098 443 1359 510">Φόρτος Εργασίας Εξαμήνου</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="715 510 1098 544">Διαλέξεις</td> <td data-bbox="1098 510 1359 544">39</td> </tr> <tr> <td data-bbox="715 544 1098 645">Αυτοτελής μελέτη και προετοιμασία για τις εξετάσεις</td> <td data-bbox="1098 544 1359 645">58</td> </tr> <tr> <td data-bbox="715 645 1098 712">Μελέτη και ανάλυση βιβλιογραφίας</td> <td data-bbox="1098 645 1359 712">50</td> </tr> <tr> <td data-bbox="715 712 1098 745">Εξετάσεις</td> <td data-bbox="1098 712 1359 745">3</td> </tr> <tr> <td data-bbox="715 745 1098 869">Σύνολο Μαθήματος</td> <td data-bbox="1098 745 1359 869">150</td> </tr> </tbody> </table>		Δραστηριότητα	Φόρτος Εργασίας Εξαμήνου	Διαλέξεις	39	Αυτοτελής μελέτη και προετοιμασία για τις εξετάσεις	58	Μελέτη και ανάλυση βιβλιογραφίας	50	Εξετάσεις	3	Σύνολο Μαθήματος	150
Δραστηριότητα	Φόρτος Εργασίας Εξαμήνου													
Διαλέξεις	39													
Αυτοτελής μελέτη και προετοιμασία για τις εξετάσεις	58													
Μελέτη και ανάλυση βιβλιογραφίας	50													
Εξετάσεις	3													
Σύνολο Μαθήματος	150													
<p>ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ Περιγραφή της διαδικασίας αξιολόγησης Γλώσσα Αξιολόγησης, Μέθοδοι αξιολόγησης, Διαμορφωτική ή Συμπερασματική, Δοκιμασία Πολλαπλής Επιλογής, Ερωτήσεις Σύντομης Απάντησης, Ερωτήσεις Ανάπτυξης Δοκιμίων, Επίλυση Προβλημάτων, Γραπτή Εργασία, Έκθεση / Αναφορά, Προφορική Εξέταση, Δημόσια Παρουσίαση, Εργαστηριακή Εργασία, Κλινική Εξέταση Ασθενούς, Καλλιτεχνική Ερμηνεία, Άλλη / Άλλες Αναφέρονται ρητά προσδιορισμένα κριτήρια αξιολόγησης και εάν και που είναι προσβάσιμα από τους φοιτητές.</p>	<p>Τελική αξιολόγηση στο τέλος του εξαμήνου. Τρίωρη γραπτή εξέταση στα ελληνικά, η οποία περιλαμβάνει: Ερωτήσεις ανάπτυξης δοκιμίων, καθώς και σχολιασμό αποσπάσματος πηγής, που διδάχθηκε στα πλαίσια του μαθήματος. Προαιρετική γραπτή εργασία.</p>													

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ-ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

<p>Συγγράμματα: - Ρ. Lemerle, <i>Ο πρώτος Βυζαντινός Ουμανισμός</i>⁴, Αθήνα 2010 (έκδ. Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης)</p> <p>Άλλη προτεινόμενη βιβλιογραφία:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Α.Δ.Βακαλούδη, <i>Αγωγή και μόρφωση των παιδιών και των εφήβων στο πρώιμο Βυζάντιο</i>, Θεσσαλονίκη 2013. - C.N. Constantinides, <i>Higher education in Byzantium in the thirteenth and early fourteenth centuries (1204-ca.1310)</i>, (Cyprus Research Centre. Texts and Studies of the History of Cyprus XI), Nicosia 1982. - Του ιδίου, <i>Η Παιδεία στο Βυζάντιο</i> (Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων. Φιλοσοφική Σχολή. Διατμηματικό Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Μεσαιωνικών Σπουδών. Σειρά Μεταπτυχιακών Σεμιναρίων 1), Ιωάννινα 2000. - Θ. Καρζής, <i>Η παιδεία στο Μεσαίωνα</i>. Αθήνα 1998. - Φ. Κουκουλές, <i>Βυζαντινών Βίος και Πολιτισμός, τ. Α1.Τα των ιερών γραμμάτων και της εγκυκλίου παιδεύσεως σχολεία</i>, Αθήνα 1948. - Α. Μαρκόπουλος, <i>Βυζαντινή εκπαίδευση και οικουμενικότητα</i>, στο: «<i>Το Βυζάντιο ως Οικουμενή</i>». Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών. Ινστιτούτο Βυζαντινών Ερευνών. Διεθνή Συμπόσια 16, Αθήνα 2005, σ.183-200. - Του ιδίου, <i>Από τη δομή του βυζαντινού σχολείου. Ο δάσκαλος, τα βιβλία και η εκπαιδευτική διαδικασία</i>, <i>Βιβλιοαμφιάστης</i> 3(2008) 1-13. - Η.Ι. Μαργου, <i>Ιστορία της εκπαίδευσης κατά την αρχαιότητα</i>, Αθήνα 1961. - Γ.-Ξ. Τσαμπής, <i>Η παιδεία στο χριστιανικό Βυζάντιο</i>, χ.τ.1999.
--

- Γ.Χρ. Χαριζάνης, Γράμματα και σπουδές στη Θεσσαλονίκη κατά τους Βυζαντινούς αιώνες (μέσα από τους Βίους Θεσσαλονικέων αγίων και άλλες πηγές), *Βυζαντινός Δόμος* 22-23-24 (2014-2015-2016) 23-38.
- Η.-G. Beck, *Ιστορία της Βυζαντινής Δημόδους Λογοτεχνίας*, Αθήνα 1993.
- Η. Hunger, *Βυζαντινή Λογοτεχνία. Η λόγια κοσμική γραμματεία των Βυζαντινών*, τ.1-3, Αθήνα 1991-1994.
- Κ. Krumbacher, *Ιστορία της Βυζαντινής Λογοτεχνίας*, τ.1-3, Αθήναι 1897 (ανατ. 1974).
- C. Mango, *Βυζάντιο. Η αυτοκρατορία της Νέας Ρώμης*, Αθήνα 1988.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Εναλλακτικοί τρόποι εξέτασης μαθήματος σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης

Διδάσκων:	Δ. ΣΤΡΑΤΗΓΟΠΟΥΛΟΣ
Τρόπος επικοινωνίας με διδάσκοντα	dstratig@he.duth.gr
Επόπτες/Επιτηρητές:	ΝΑΙ
Τρόποι εξέτασης:	Εργασία (προαιρετική) Προφορική τελική εξέταση
Οδηγίες υλοποίησης εξέτασης: (3)	<p>Η προφορική τελική εξέταση θα πραγματοποιείται μέσω Skype for Business σε ημερομηνία και ώρα που θα ανακοινώνεται μαζί με τη χρονική διάρκεια και το περιεχόμενό της σε εύλογο χρονικό διάστημα πριν από την πραγματοποίησή της.</p> <p>Η προαιρετική εργασία θα υποβάλλεται μέσω eClass σε καθορισμένη ημερομηνία.</p>